

1. Temat: "Orła WRONa nie pokona", czyli o stanie wojennym w Polsce.

W 1945 roku zakończyła się II wojna światowa. Nadeszło długo oczekiwane wyzwolenie. Jednak nie była to wolność zupełna. Mimo tego, że Polska pozbyła się niemieckiego okupanta, została uzależniona od nie mniej bezwzględnego reżimu - **komunistycznego ZSRR. Komuniści** po dojściu do władzy dążyli do zupełnego oderwania Polaków od tradycji narodowych. Miało powstać nowe państwo, z nowymi służbami, symbolami, nawet nazwami. Nowe państwo miało być **państwem ludu** - robotników, rolników. Arystokraci, inteligencja, osoby bogate czy chcące kultywować polskie tradycje zostały okrzyknięte wrogami ludu i często spotykały się ze złym traktowaniem ze strony władzy. **Polska nie była suwerennym, odrębnym krajem, lecz częścią komunistycznego bloku zarządzanego przez ZSRR.**

Polska nie była jedynym krajem, który znalazł się w strefie wpływów **ZSRR** (Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich - obok na zdjęciu widzisz flagę tego państwa). Przyjrzyj się uważnie szczególnie wschodniej granicy Polski. Zobaczysz tam, że Polska

graniczyła tylko z jednym państwem, właśnie Związkiem Radzieckim. Wszystkie kraje, które obecnie znajdują się za wschodnią polską granicą, stanowiły **Republiki Związku Radzieckiego**. Przyjrzyj się mapie, a następnie odpowiedz na pytanie. Jeżeli masz wątpliwości spójrz na współczesną mapę Europy.

Zadanie 1.

Na podstawie powyższej mapy
zaznacz czy podane zdania są
prawdziwe czy fałszywe.

P/F	
	W tzw. Bloku wschodnim znalazła się Austria
	W tzw. Bloku wschodnim znalazła się Bułgaria
	W tzw. Bloku wschodnim znalazła się Szwajcaria
	Niemcy zostały podzielone na dwa państwa RFN oraz NRD. To drugie znalazło się w bloku wschodnim
	Ukraina była republiką Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich
	Litwa była republiką Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich
	Węgry były republiką Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich
	Białoruś była republiką Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich

Przyglądając się mapie zwróć uwagę na podpis państwa polskiego. Komuniści nadali Polsce nową nazwę: **Polska Rzeczpospolita Ludowa**, w skrócie właśnie **PRL**. Zmieniono także godło państwowe. Przyjrzyj mu się i zaznacz prawidłową odpowiedź:

Jak w czasach PRL zostało zmienione godło Polski:

- a) Orzeł Biały został pozbawiony pazurów, aby wyglądał mniej dostojnie
- b) Orzeł Biały został zastąpiony Orłem Szarym
- c) Orzeł Biały został pozbawiony złotej korony z głowy
- d) Głowa Orła Białego została skierowana w drugą stronę, tak aby patrzył w kierunku ZSRR

Zlikwidowano także urząd **prezydenta** zastępując go **Radą Państwa**. W PRL istniała jedna znacząca partia polityczna: **Polska Zjednoczona Partia Robotnicza**, a jej przewodniczący - I sekretarz Komitetu Centralnego **PZPR** - był najważniejszą osobą w kraju. Osobom należącym do partii łatwiej było znaleźć pracę czy dostać się na studia. Łatwiej było kupić np. samochód lub uzyskać mieszkanie.

Zadanie 2.

Uzupełnij poniższy tekst następującymi wyrazami: **policji, cenzura, filmów, paszportów, książek, oddać**

Po Polacy w PRL pozbawieni zostali możliwości swobodnego podróżowania po Europie i świecie. System wydawania był skomplikowany i nie każdy otrzymywał ten dokument. Po powrocie z zagranicy paszport niezwłocznie trzeba było w komisariacie Milicji Obywatelskiej (MO), która w czasach PRLu była odpowiednikiem Działała , czyli specjalny urząd nadzorujący wszystkie publikacje w kraju. Nie można było czytać ani oglądać zakazanych przez władze.

Zadanie 3.

Połącz hasła z definicjami

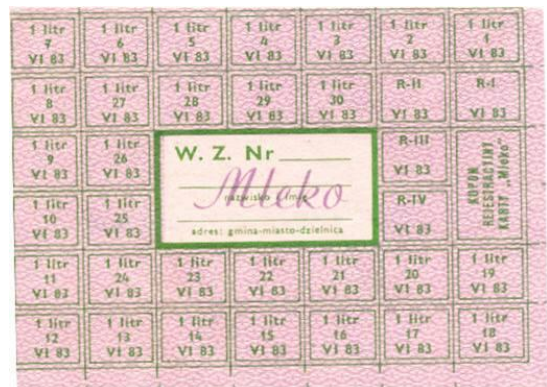
PZPR	Polska Rzeczpospolita Ludowa - oficjalna nazwa państwa polskiego nadana mu przez komunistów
PRL	Milicja Obywatelska - w PRL odpowiednik policji
MO	Najważniejsza osoba w rządzie PRL
ZSRR	Polska Zjednoczona Partia Robotnicza - partia w Polsce Ludowej
I sekretarz KC PZPR	Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich

Zarabiano bardzo mało a w sklepach często nie było podstawowych produktów. Dlatego widok kolejki przed sklepem stał się czymś zupełnie normalnym.

W pewnych momentach żywności brakowało do tego stopnia, że wprowadzono **kartki żywnościowe** (na zdjęciu). Każdy obywatel otrzymywał specjalny talon, na którym były wpisane nazwy produktów oraz ich ilości, które można było kupić. Nie dotyczyło to wyjątkowych produktów, ale zwykłych używanych właściwie codziennie - takich jak mięso, mleko, cukier, a także np. mydło.

Jednak jeśli ktoś zaczynał się buntować wobec takiej sytuacji, był za to surowo karany przez władzę.

Zadanie 4.

Uzupełnij tekst podanymi słowami: zniesienia, komunistycznej, sprzeciw, warunki, milicja, aresztowanych, ofiar, Ballada o Janku Wiśniewskim, wolność

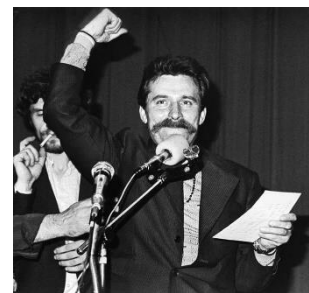
Reżim był trudny do W latach 1956, 1968, 1970, 1976 wybuchały protesty przeciwko władzy Buntowali się przede wszystkim studenci i robotnicy. Ich wywoływały podwyżki cen jedzenia, trudne pracy, niskie pensje. Protesty były brutalnie tłumione przez tych, którzy sprawują władzę. Do tłumienia strajków wysyłana bywała a także wojsko. Zdarzały się ofiary śmiertelne, a wiele osób było , bitych, prześladowanych. Jedną z zastrzelonych podczas zająć w grudniu 1970 roku w Gdyni był Zbyszek Godlewski. Jego śmierć upamiętnia , której możesz posłuchać [tutaj](#). W 1976 roku Polacy zaczęli tworzyć organizacje, w których - działając razem - chcą walczyć o prawdziwą

Duże znaczenia dla marzących o tym, żeby w Polsce żyło się normalnie, miało pewne, ważne wydarzenie. Było ono związane z osobą na zdjęciu obok. Czy wiesz kogo ono przedstawia? To Jan Paweł II. Jego pielgrzymka do Polski w 1979 roku sprawiła że naród poczuł się zjednoczony i silny. Papież dał Polakom ogromne wsparcie duchowe i wspierał ich w dążeniu do wolności. Msze papieskie gromadzą setki tysięcy wiernych, a podczas jednej z nich pada słynne zdanie: "Niech zstąpi Duch Twój i odnowi oblicze Ziemi, tej Ziemi." [Zobacz nagranie](#).

W roku 1980 w stoczni gdańskiej wybuchł wielki strajk robotników. Przewodził mu Lech Wałęsa. Wieść o strajku rozniosła się przez cały kraj, solidarnie zaczęły strajkować inne zakłady produkcyjne. Komuniści nie potrafili tego zatrzymać, zgodzili się więc na spełnienie żądań strajkujących. Tak powstał Niezależny Samorządny Związek Zawodowy SOLIDARNOŚĆ (NSZZ Solidarność). Solidarność okazała się nie tylko związkiem zawodowym. Był to także potężny, silny ruch na rzecz wolności.

Komuniści godząc się na powstanie Solidarności chcieli uspokoić nastroje robotników. Nie zamierzali jednak wcale jej tolerować w dłuższej perspektywie, czemu już wkrótce dali wyraz. W roku 1981 władze wprowadziły więc stan wojenny. Tak tę sytuację tłumaczył gen. Wojciech Jaruzelski: [zobacz nagranie](#). Stan wojenny był nielegalny, nawet w świetle konstytucji PRL.

Powstała **Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego (WRON)**, Był to pozakonstytucyjny organ, który przejął władzę w państwie w czasie stanu wojennego. Na czele Rady popularnie zwanej WRONą stał właśnie **gen. Wojciech Jaruzelski**. Na ten temat powstała piosenka, posłuchaj: [De Press „Orła Wrona nie pokona”](#)

Zadanie 5

Zaznacz, które twierdzenia dotyczące stanu wojennego są prawdziwe:

P/F	
	Stan wojenny w Polsce wprowadzono 13 grudnia 1981
	Solidarność uznano za związek nielegalny
	Działacze opozycji zamknięto w więzieniach, internowany został także Lech Wałęsa
	Wprowadzono język rosyjski jako urzędowy
	Obywatelom Polski ograniczono możliwość przemieszczania się wewnątrz państwa, na zmianę miejsca pobytu trzeba było mieć pozwolenie władzy
	Wprowadzono godzinę milicyjną - nie wolno było przebywać w miejscach publicznych między godziną 22 a 6 rano, bez specjalnego pozwolenia
	Początkowo nie działały telefony, a następnie rozmowy telefoniczne były podsłuchiwane a listy czytane i cenzurowane
	Na ulice wyjechały czołgi
	Czołgi ostrzelały główne budynki w Warszawie

Stan wojenny wprowadzono w grudniu, zima tego roku była wyjątkowo sroga. Żeby żołnierze mogli się ogrzać na ulicach ustawiono specjalne metalowe kosze pełne żarzącego się koks. Stały się one symbolem stanu wojennego a nazywały się koksowniki.

Polacy poczuli się zdezorientowani i przestraszeni. Często nie mogli skontaktować się z rodziną, nie wiedzieli co się dzieje i jak wygląda sytuacja w innych częściach Polski. Media podawały tylko te informacje, które były wygodne dla władzy i które zatwierdziła cenzura. Polacy nie poddawali się jednak. Na znak solidarności z opozycją i przeciwstawiania się władzy noszono wpięty w klapę marynarki lub zwinięty w formę pierścionka pewien drobny element urządzeń elektronicznych – opornik. Nosiło je tak wiele osób, że zaczynało ich brakować. Wówczas zaczęto nosić inne podobnie wyglądające elementy urządzeń elektronicznych. Noszenie ich nie było wcale bezpieczne. Można było zostać za to aresztowanym na 48 godzin.

Przez cały czas trwania systemu komunistycznego Polacy walczyli z władzą poprzez twórczość artystyczną. Bardzo duże znaczenie miała szczególnie muzyka. Wszyscy znali pieśni barda PRLu **Jacka Kaczmarskiego**, które oczywiście były zakazane. Szczególne znaczenie miała pieśń [Mury](#) oraz [Obława](#). Zastanów się w jaki sposób interpretowano te teksty.

! Jeżeli zainteresował Cię temat, skorzystaj z polecanych artykułów:

- <http://www.13grudnia81.pl/> - strona internetowa poświęcona stanowi wojennemu
- <http://www.mpri.pl/> - strona internetowa muzeum PRL w Krakowie
- <https://histmag.org/Dlaczego-wprowadzono-stan-wojenny-10442> - artykuł o przyczynach wprowadzenia stanu wojennego
- <https://histmag.org/Propaganda-stanu-wojennego-8158> - artykuł dotyczący propagandy stanu wojennego
- <http://muzhp.pl/pl/c/1299/droga-do-stolu-bez-kantow> - artykuł o genezie Okrągłego Stołu;
- <http://przystanekppl.pl/author/admin/> - portal opisujący życie w PRL-u.
- <https://www.youtube.com/watch?v=zUodzKr4UA> - film "Drogi do wolności drogi do wspólnej Europy 1945-2007" zrealizowany przez Instytut im. Lecha Wałęsy.

2. Temat: Stół, który przeszedł do historii.

Przypomnij sobie informacje z poprzedniej lekcji i postaraj się uzupełnić podanymi słowami tekst.

Zadanie 1

PZPR, stan wojenny, „Solidarność”, daleko idące

NSZZ nie funkcjonował jednak długo. Komuniści uznali, że porozumienie z opozycją w 1980 roku było zbyt Istnienie organizacji, która miała kontrolować władzę i zwracać uwagę na nieprawidłowości, było dla niebezpieczne. Do "Solidarności" należało blisko 10 milionów obywateli gotowych przeciwstawić się władzy. Rządzący wówczas krajem generał Wojciech Jaruzelski postanowił zakazać działalności Związku. Jego głównych przywódców aresztował i dnia 13 grudnia 1980 roku wprowadził

W czasie stanu wojennego "Solidarność" została zdelegalizowana czyli nie mogła funkcjonować. Działacze, którzy uniknęli aresztowania, zaczęli jednak działać nielegalnie w tak zwanym podziemiu. Starali się pomagać osobom internowanym i ich rodzinom, drukowali ulotki, organizowali demonstracje. W tym czasie sytuacja w naszym kraju była bardzo trudna. Spójrz na poniższe tabele i obejrzyj film. Następnie wskaż odpowiedzi wyjaśniającą, dlaczego wiele osób mogło być złych na władzę. [Zobacz film](#)

Data	Średnie miesięczne wynagrodzenie	Data	Ilość bochenków chleba, które można było kupić za średnie miesięczne wynagrodzenie
XII.1985	20 000 zł	XII.1985	450
XII.1986	24 000 zł	XII.1986	425
XII.1987	29 000 zł	XII.1987	400
XII.1988	53 000zł	XII.1988	390

Zadanie 2

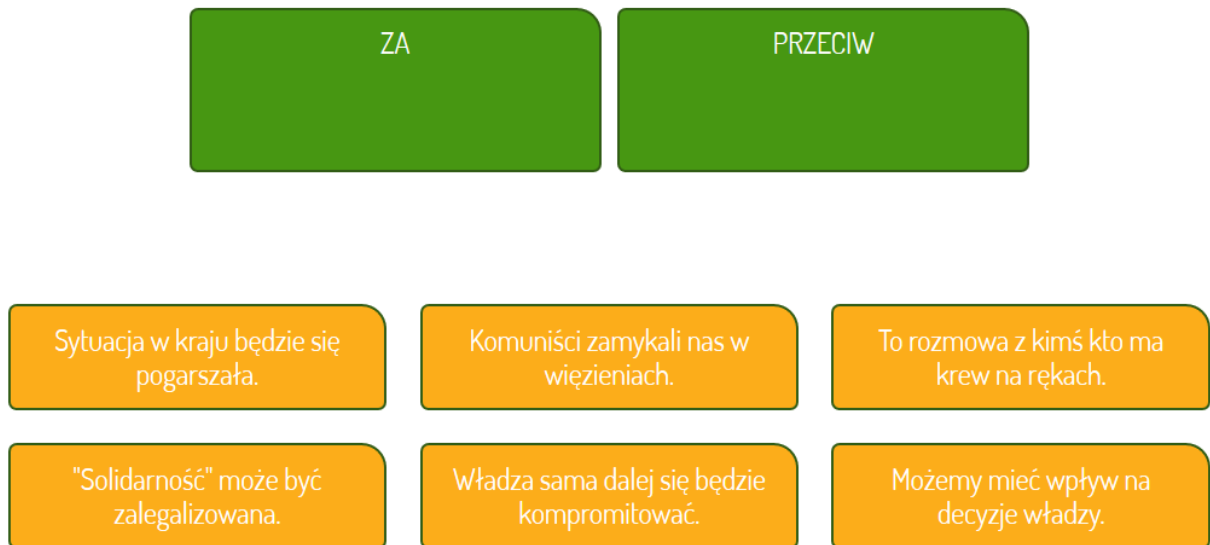
Zaznacz, czy odpowiedzi są prawdziwe czy fałszywe.

P/F	
	Polacy byli niezadowoleni, bo zarabiali bardzo mało.
	Polacy byli niezadowoleni, bo na półkach sklepowych było tyle żywności, że nie wiedzieli co wybrać.
	Polacy byli niezadowoleni, bo choć rosły im pensje, mogli za nie kupić coraz mniej.
	Polacy byli niezadowoleni, bo często półki w sklepach były puste.

Partia rządząca nie radziła sobie z pogarszającą się sytuacją w kraju. Efektem tego stanu rzeczy były wybuchające strajki. Do największych doszło w 1988 roku. Organizowała je nielegalna "Solidarność". Władza bała się, że strajki mogą przerodzić się w krwawe powstanie. Generał Jaruzelski wraz ze swoim współpracownikiem generałem Czesławem Kiszczakiem postanowili więc namówić liderów "Solidarności" - przede wszystkim Lecha Wałęsę - do rozmów.

Zadanie 3

Zostań na chwilę doradcą Lecha Wałęsy i zastanów się, jakie były argumenty ZA podjęciem rozmów z komunistami a jakie PRZECIW.

Lech Wałęsa zdecydował się na rozmowy. O odbyły się one przy tak zwanym Okrągłym Stole. Stół postawiono w ówczesnym gmachu Urzędu Rady Ministrów w Pałacu Namiestnikowskim przy Krakowskim Przedmieściu w Warszawie. Pełni on dziś funkcję Pałacu Prezydenckiego. Mieszka w nim Prezydent RP.

W obradach Okrągłego Stołu uczestniczyli zarówno przedstawiciele władzy jak i opozycji solidarnościowej. Do rozmów zaproszono też przedstawicieli kościołów: katolickiego i ewangelicko-augsburskiego.

Zadanie 4

[Obejrzyj prezentację](#), a następnie wskaż, które zdania są prawdziwe, a które fałszywe.

P/F	
	Stół, przy którym obradowano był okrągły bo taki łatwiej było ustawić w sali.
	W obradach Okrągłego Stołu mogło uczestniczyć 700 osób!
	W obradach przy Okrągłym Stole uczestniczyli Lech Wałęsa i Aleksander Kwaśniewski.
	Kwestie sporne rozstrzygane były podczas nieoficjalnych obradach w Helence.
	Obrady Okrągłego Stołu zakończyły się sukcesem.
	Postanowieniem obrad była organizacja w pełni wolnych wyborów.

4 czerwca 1989 roku, zgodnie z planem, Polacy udali się do urn. Władza liczyła się z tym, że może przegrać wybory, ale sądziła, że nie będzie to wielka przegrana. Jednak już wieczorem z lokali wyborczych doszły niepokojące komunistów wieści. Spójrz na tabelę i zastanów się jaki był wynik wyborów? Pamiętaj, że PZPR i mniejsze partie związane z władzą miały

zagwarantowane 299 mandatów w Sejmie na 460 dostępnych. Wybory do Senatu były w pełni wolne.

Lista wyborcza	Posłowie	Senatorowie
PZPR i mniejsze partie	299	0
Solidarność	161	99
Niezależni	0	0

W wyborach 1989 roku:

- "Solidarność" odniosła wielkie zwycięstwo. Zdobyła wszystkie mandaty, które można było zdobyć do Sejmu i zdominowała Senat.
- "Solidarność" poniosła ogromną klęskę. Niewielu posłów "Solidarności" dostało się do nowego parlamentu.
- Wynik "Solidarności" był średni. Władza i opozycja podzieliła się mandatami w Sejmie i w Senacie mniej więcej po połowie.

Zwycięstwo "Solidarności" w wyborach było druzgocące. PZPR nie miała społecznego mandatu do dalszego sprawowania władzy. Liderzy "Solidarności" zaczęli porozumiewać się z mniejszymi partiami, które dotychczas współpracowały z komunistami. Dzięki tym negocjacjom opozycja antykomunistyczna mogła wysunąć swojego kandydata na premiera. Został nim Tadeusz Mazowiecki.

Praca domowa

Poznałeś historię obrad Okrągłego Stołu. Sprawdź, co zapamiętałeś z lekcji. Uporządkuj poniższe domino, aby złożyło się w ciąg wydarzeń od zakończenia II wojny do obalenia komunizmu w Polsce.

Strajki w Poznaniu 1956	Bunt studencki marzec 1968
----------------------------	-------------------------------

Strajki sierpień 1980	Powstanie NSZZ "Solidarność"
--------------------------	---------------------------------

Wprowadzenie stanu wojennego	Załamanie się polskiej gospodarki
---------------------------------	--------------------------------------

Zakończenie II wojny światowej	Przejęcie władzy przez komunistów.
-----------------------------------	---------------------------------------

Wybór Tadeusza Mazowieckiego na premiera	Upadek komunizmu w Europie
---	----------------------------------

Strajki na Wybrzeżu 1970	Strajki w Radomiu 1976
-----------------------------	---------------------------

Obrady Okrągłego Stołu	Wybory czerwcowe
---------------------------	---------------------